

Tantárgyi követelmény

FDB1407, FDB1407L, FDO1213 Általános természetföldrajz I.

(elmélet, a tárgy kollokviummal zárul)

Elsajátítandó tananyag:

A Föld fejlődése és szerkezete. A földfelszín vízszintes és függőleges tagozódása. A szilárd kéreg. A Föld belső szerkezete. Földmodellek. A Föld belsejének hőmérséklete. A földmágnesség. A nehézségi erő. A kontinensek és az óceánok keletkezése. A kontinensvándorlás elmélete. A lemeztectonika. A kontinensek vándorlása. A Pangea (és a Gondwana) meglétének bizonyítékai. A földkéreg szerkezetét kialakító folyamatok. Törések, vetődések, gyűrődések. Epirogenézis. A hegységképződés elméletei. A hegységek tectogenetikus alaptípusai. Hegységképződések a proterozoikumban, az óidőben, a középidőben és az újidőben. A magmatizmus és a vulkanizmus földrajzi jelenségei. A plutonizmus folyamata és a plutonok főbb formatípusai. Szubvulkáni formák. A vulkanizmus felszíni jelenségeinek morfológiai csoportjai. A felszíni vulkánosság anyagtermelése. Funkcionális és morfológiai vulkántípusok. Robbanásos, kiömlési és vegyes vulkántípusok. Monogenetikus és poligenetikus vulkánok. Iszapvulkánosság és a vulkáni utóműködés típusai. Tenger alatti vulkánosság. A vulkánosság földrajzi területi rendje és kapcsolata a lemezszegélyekkel. A földrengések, a földrengések erősségének fokozatai. A földrengések formaképző hatásai. A víz földrajza. A víz fizikai és kémiai tulajdonságai. A Föld vízkészlete és a vízkészlet származása. A víz körforgása, vízháztartás. A világtenger horizontális és vertikális tagozódása. A tengervíz anyagforgalma. A sótartalom eloszlása. A tengervíz hőháztartása. A hőmérséklet regionális változásai. A tenger jége. A tengervíz mozgásai. A hullámozás. A tengeráramlások. A tengerjárás. A vízfolyások földrajza. A vízfolyás fogalma, vízfolyástípusok. Források és torkolatok. Vízyűjtők és vízváltak. A vízfolyások nagysága. A vízhálózat alakrajzi jellemzői. A vízgyűjtő területek morfológiai jellemzői. Folyó- és völgyzakaszok morfológiai paraméterei. A vízhálózat rajzolata. A vízfolyások vízzártsága. Felszíni lefolyás. Felszín alatti lefolyás. Vízfűrés és vízfűrés rendszerek. A vízfolyások fizikája. A vízfolyások természete. A folyók esése. A mederformálás mechanizmusa. A vízfolyások hordalékszállításai. A folyóvizek hőháztartása. Jég a folyókon. A tavak földrajza. A tómedencék genetikai típusai. Endogén, exogén, kozmikus és antropogén hatásokra kialakult tómedencék. A tavak földrajzi elterjedése. A tavak vízháztartása, hőháztartása. Termikus tótipusok. Biológiai tótipusok. A tavak fejlődése és pusztulása. Felszín alatti vizek. A felszín alatti víz elhelyezkedése. A talajnedvesség. A talajvíz. Talajvíztípusok. Talajvízháztartás. Rétegvíz. Résvíz. A karsztvíz helyzete és típusai. A felszín alatti vizek hőmérséklete, minősége. A felszín alatti vizek felszínre lépése – a források.

Évközi ellenőrzés módja: -

Tervezett időpontja: -

A vizgára bocsátás feltétele: -

Kötelező és ajánlott irodalom:

Szabó József (szerk.), Gábris Gyula (szerk.) Általános természetföldrajz I.-II.

ELTE Eötvös Kiadó, 2013

Borsy Z. (szerk.): Általános természetföldrajz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993

Jakucs L.: Természetföldrajz I. A Föld belső erői. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1993

Jakucs L.: Természetföldrajz II. A Föld külső erői. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1995

Lóki J. – Szabó J.: A külső erők geomorfológiája. Debrecen, 2004

Gábris Gy.: Éghajlati felszínalaktan I. Periglaciális geomorfológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994

Almássy E.: Hidrológia-hidrográfia. Tankönyvkiadó, Budapest, 1977

Czelnai R.: A világóceán. Modern fizikai oceanográfia. Vince Kiadó, Budapest, 1999

Dozier J. – Marsh W. M.: Landscape an introduction to physical geography. USA, 1981

Lovász Gy.: Általános vízföldrajz. Egyetemi Tankönyv. Pécs, 2000

Butzer K. W.: A földfelszín formakincse. Gondolat Kiadó, Budapest, 1986

Justyák J. – Szász G.: Az éghajlat, a növényzet és a talaj övezetes elrendeződése a Földön. Debrecen, 2001

Bárány I.: Talajföldrajz. Tankönyvkiadó, Budapest, 1989

Nyíregyháza, 2016. szeptember 02.

Dr. Dobány Zoltán
főiskolai docens

Tantárgyi követelmény

FDB1607, FDB1607L **Kontinensek földrajza I.**

(Észak-, Közép- és Dél-Amerika, Afrika, Ausztrália és Óceánia természeti földrajza)

(Elmélet, a tárgy kollokviummal zárul)

Elsajátítandó tananyag:

Észak-Amerika földrajzi helyzete, tagoltsága, kialakulása, morfológiai egységei. Észak-Amerika éghajlata, vízrajza. Észak-Amerika természetes növénytakarója, állatvilága, talajai. Észak-Amerika tájai. A Kanadai pajzs, az Appalache-hegység. A Kordillerák hegylánca. A Sziklás-hegység. A Belső-medencesor, a Pacifikus-hegységrendszer. A Belső-síkság
Közép-Amerika földrajzi helyzete, tagoltsága, kialakulása, felszíne. Közép-Amerika éghajlata, vízrajza, növényzete, állatvilága, talajai. Közép- Amerika tájai. Dél-Amerika földrajzi helyzete, tagoltsága, kialakulása, felszíne. Dél-Amerika éghajlata, vízrajza, természetes növénytakarója, állatvilága, talajai. Dél-Amerikai tájai. Dél-Amerika masszívumai. Dél-Amerika alföldjei, medencéi. Az Andok
Afrika természeti viszonyai (helyzete, felszíne, kialakulása, földtani felépítése, éghajlata, vízrajza, természetes növényzete, állatvilága, talajai). A társadalom hatása a környezetre. Afrika nagytájainak természeti földrajza (Dél-Afrika, Kelet-Afrika, Északkelet-Afrika, Egyenlítői-Afrika, Felső-Guinea, Szudán, Szahara, Atlasz-vidék, Szigetek és szigetcsoportok)
Ausztrália természeti földrajza (helyzete, felszíne, kialakulása, földtani felépítése, éghajlata, vízrajza, természetes növényzete, állatvilága, talajai). Ausztrália nagytájainak természetföldrajza (Nyugat-auztráliai pajzs, Belső-auztráliai medencerendszer, Kelet-Ausztráliai hegyvidék, Nagy-korallzátony)
Óceánia természeti földrajza (Óceánia batimorfológiája, Óceánia szigettípusai, Óceánia éghajlata, a Csendes-óceán tengeráramlásai, Óceánia természetes növényzete és állatvilága, Óceánia szigeteinek természeti földrajzi sajátosságai)

Az évközi ellenőrzés módja: -

Tervezett időpontok: -

A vizsgára bocsátás feltétele: -

Kötelező, illetve ajánlott irodalom:

Gábris Gy. (szerk.): Regionális természetföldrajzi atlasz, Tengerentúli világrészek, ELTE Eötvös kiadó, Budapest 1999

Pinczés Z.: Regionális természeti földrajz. Tankönyvkiadó, Bp. 1982

Gertig Béla (szerk.): Kontinensek földrajza II. Tankönyvkiadó Budapest, 1989. (csak a kijelölt fejezetek)

Afrika és a Közel-Kelet földrajza. (szerk.: Probáld Ferenc), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2002. (csak Afrika)

Gruber László: Ausztrália, Óceánia és Antarktisz természeti földrajza. JATEPress, Szeged, 1998.

Balázs Dénes: Ausztrália, Óceánia, Antarktisz. Gondolat, Budapest, 1978.

Nyíregyháza, 2016. szeptember 02.

Dr. Dobány Zoltán
főiskolai docens

Tantárgyi követelmények

FDO 1215, FDB 1409, FDB 1409L Általános természeti földrajz III.
(Gyakorlat, amelyen a részvétel kötelező! A tárgy gyakorlati jegy megszerzésével végződik)

Az elsajátítandó ismeretanyag:

A külső erők eróziós és akkumulációs tevékenysége és ezek megismerésére alkalmas terepi, laboratóriumi vizsgálati módszerek. Alapvető szedimentológiai vizsgálatok. Terepasztali gyakorlatok az eróziós és akkumulációs folyamatok jellemzésére. Földtani, felszínalaktani szelvények (keresztshelvény, hossz shelvény, földtani shelvény, vulkáni formarekonstrukció) és modellek készítése, és elemzése. Hidrogeográfiai jellemzők elemzése és bemutatása. Völgy- és vízgyűjtő karakterisztika geoinformatikai ábrázolása és értelmezése. Terepi talajvizsgálatok: talajshelvény készítése, kiértékelése. Biogeográfiai gyakorlatok.

Évközi ellenőrzés módja: zárhelyi dolgozatok, illetve írásbeli munkák beadása

A zárhelyi dolgozatok tervezett időpontjai: november első és utolsó hete

A beadandó munkákat december első hetében kell leadni!

A gyakorlati jegy megszerzésének feltételei: az gyakorlati foglalkozások rendszeres látogatása, a zárhelyi dolgozatok legalább elégséges szintű megírása, a beadandó munkák legalább elégséges szinten történő elkészítése (a levelező hallgatókra ez nem vonatkozik). *A heti óraszám háromszorosát meghaladó hiányzás esetén a gyakorlatvezető megtagadhatja a gyakorlati jegy megadását. Ebben az esetben a NEPTUN rendszerbe a „nem értékelhető” bejegyzés kerül. A gyakorlati jegy megszerzése ebben az esetben a vizsgaidőszakban nem kísérelhető meg!*

Kötelező, ajánlott irodalom :

Félegyházi E. - Kiss T. - Szabó J. 2006. Természetföldrajzi gyakorlatok. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 170 p.

Általános természeti földrajzi gyakorlatok. (szerk. Boros L.) Tankönyvkiadó, Budapest, 1986

Dr. Keveiné Dr. Bárány I.: Talajföldrajz. Tankönyvkiadó, Budapest, 1989

Angyal Zs. szerk. 2012. Környezettudományi terepgyakorlat. ELTE TTK, Typotex Kiadó, Budapest, 290 p.

Stelczer K. 2000. A vízkészlet-gazdálkodás hidrológiai alapjai. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 412 p.

Mucsi L. - Kovács F. - Szatmári J. - Nagyvárad L. 2011. Geoinformatika alapjai. E-jegyzet, SZTE

Lóczy D. szerk. 2007-2008. Geomorfológia I.-II. Dialog Campus, Pécs

Nyíregyháza, 2016. szeptember 02.

Dr. Dobány Zoltán
főiskolai docens

Tantárgyi követelmények

FDB1302, FDB 1302L **Éghajlattan II.**
(Elmélet, a tárgy kollokviummal végződik)

FDO1105 **Éghajlattan II.**
(Elmélet, a tárgy gyakorlati jeggyel végződik)

Elsajátítandó tananyag:

Az éghajlat fogalma. Az éghajlatot kialakító tényezők. A földfelszínre érkező napsugárzás mennyiségét meghatározó tényezők. A földfelszín és a légkör közötti anyag- és energiatranszport folyamatokat befolyásoló tényezők. A légkör általános cirkulációja. Monszun szélrendszerek. A tengeráramlatok éghajlat-módosító hatásai. A földrajzi, domborzati tényezők és az emberi tevékenység hatása az éghajlatra. A hőmérséklet, a légnyomás, a nedvességtartalom és a csapadék napi és évi járása. A globálisugárzás, a hőmérséklet, a légnyomás és az általános légcirkuláció övezetes rendje. A higrikus övezetesség (a relatív nedvesség, a felhőzet és a csapadék) rendje. Az éghajlati osztályozás típusai. A Köppen-és a módosított Trewartha-féle osztályozás fő klímaövei és klímátípusai. A módosított Trewartha-féle éghajlat tipizálás klímaövei: trópusi éghajlatok A módosított Trewartha-féle éghajlat tipizálás klímaövei: szubtrópusi éghajlatok. A módosított Trewartha-féle éghajlat tipizálás klímaövei: mérsékelt övi éghajlatok. A módosított Trewartha-féle éghajlat tipizálás klímaövei: szubpoláris és poláris éghajlatok. A földtörténeti éghajlatváltozások jellegzetességei és az ezt magyarázó elméletek. A jelenkori éghajlatváltozás jellegzetességei és lehetséges kiváltó okai.

Évközi ellenőrzés módja: az FDO1105 Éghajlattan II. tárgy hallgatói két zárthelyi dolgozatot írnak

Tervezett időpontja: november első hete és november utolsó hete

A vizsgára bocskítás feltétele: -

Kötelező és ajánlott irodalom:

Péczely György (1979): *Éghajlattan*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest (125. o. – 238. o.)

Péczely György: *A Föld éghajlata*. Tankönyvkiadó, Bp. 1984. (17. o. – 65. o.)

Justyák János (1995): *Klimatológia*. KLTE, Debrecen, 227p.

Dobosi Zoltán -Felméry László (1976): *Klimatológia*. ELTE TTK, Budapest, 496p.

Czelnai Rudolf, Götz Gusztáv és Iványi Zsuzsanna (1991): *Bevezetés a meteorológiába II.: A mozgó légkör és óceán*. ELTE, Bp, 403p.

Czelnai Rudolf (1995): *Bevezetés a meteorológiába I.: Légkörtani alapismeretek*. ELTE, Budapest, 247p.

Tar Károly (1996): *Általános meteorológia*. KLTE, Debrecen, 114p.

Nyíregyháza, 2016. szeptember 02.

Dr. Dobány Zoltán
főiskolai docens